

Բ Ե Ջ Մ Ե Վ Է Պ

Օ Ր Ե Գ Ի Ր

ԲՆԵԱԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ, ԵՒ ԲԵՆԵՍԻՐԵԱԿԱՆ

ԳԻՏԵԼԱԵՅ

Գ. ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 8.

1845

ԱՊՐԻԼ 15.

ԲՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԲՆԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

() Դ ա լ ա թ :

() ԴԱՉԱՓ կամ Նախնադատ ' կը սուրի ան գործին՝ որով կ'իմանանք թէ իրիկուան կամ վաղուան օդը աղէկ պիտի ըլլայ թէ գէշ : Ի՞նչ գործիքը 30 բթաչափէն քիչ մը երկայն ապակէ շիտակ խողովակ մըն է՝ մատի չափ հաստ . խողովակին մէկ ծայրը գոց է , մէկալ ծայրն ալ ծուռ ու բերանը բաց . աս կեռ կողմը պզտի գնտակ մը կայ՝ մէջը սնդիկ լեցուցած . աս սնդիկը ինչուան 28 բթաչափ կրնայ բարձրանալ խողովակին մէջ , որովհետեւ խողովակին մէջի օդը հանած է . հոն հասնելէն ետքը մթնոլորտին սիւնակին հետ հաւասարակշիռ կ'ըլլայ և չկրնար բաց կողմէն թափիլ : Երբոր օդը թեթեւ կ'ըլլայ , բաց կողմէն սնդիկը քիչ ճնշելուն խողովակին մէջի սնդիկը կը ցածնայ . իսկ երբոր օդը կը ծանրանայ , աւելի շատ կը ճնշէ գնտակին մէջի սնդիկը . անով խողովակին մէջ եղածը վեր կ'ելլէ : Ինչքան գալու որ ըլլայ՝ խողովակին սնդիկը վար կ'իջնայ , որովհետեւ օդուն մէջ շատ գոլորշիք ըլլալուն՝ գնտակին մէջի

սնդիկին վրայ քիչ կը ճնշէ : Երբոր օդը աղէկ պիտի ըլլայ , խողովակին սնդիկը վեր կ'ելլէ . վասն զի օդը չոր ու մէջը քիչ գոլորշիք ըլլալուն՝ աւելի առաձգական կ'ըլլայ , ու գնտակին մէջի սնդիկին վրան ալ աւելի ճնշում կ'ընէ :

() Դ ա լ ա թ շինելու համար գլխաւոր գիտելիքները ասոնք են .

Ա . Խողովակին վերի ծայրը խիստ ամուր գոցուած պիտի ըլլայ . այսինքն խողովակը շինելէն ետքը՝ ան ծայրը կրակի ցցընելու է , ու ապակին հալեցընելով միացընելու է :

Բ . Սնդիկը լեցընելէն առաջ խողովակին մէջի օդը բոլորովին պարպելու է . չէնէ սնդիկը վեր վար չիջնար , ու խողովակին մէջ մնացած օդը հոնաեղի սնդիկը կը ճնշէ , որ բաց բերնէն դուրս կը թափի :

Գ . Խողովակին ետեւը կամ քովը մետաղէ տախտակ մը պիտի ըլլայ , որուն վրայ նշանած ըլլան աստիճանները . աս աստիճանները կը ցուցընեն սնդիկին բարձրացած ու ցածցած չափը : Ինչնէն վերի գիծը կը ցուցընէ սնդիկին խիստ բարձր եղած չափը , որ վա-

րի գնտակին երեսէն չափելով 29 բթաչափի կը հասնի . աս գծին դիմացը գրուած կ'ըլլայ անդիմա . այսինքն թէ օդը շատ աղէկ է : Լսենէն վարի գիծը , որ նոյնպէս գնտակին երեսէն առնելով քսանը եօթներորդ բթաչափը կուգայ , կը ցուցնէ սնդկին խիստ ցած աստիճանը . աս գծին դիմացն ալ գրուած է հրէի : Լսկէ մէկ աստիճան վեր , այսինքն 28 բթաչափին դիմացը գրուած է փոփոխական : Լսկէ քիչ մը վար եղած գծին առջեւ գրած է հողմ անշրտ . վասն զի հողմ ալ անձրեւային օդի պէս խողովակին սնդիկը կ'իջեցնէ . Շատերը այլեայլ ձեւերով կը շինեն օդաչափը . մեր հոս բացատրածը ամենէն պարզն է :

Չ. Գաշարժ ' երկաթի ճանապարհ :

ՇԻՒԹԼԸՎՈՐԹ անգղիացին նոր կերպով ջրաշարժ մեքենայ մը առաջարկեց , և հրամանագիր առաւ որ ինքը միայն կարենայ գործածել աս գիւտը երկաթի ճամբաներու վըրայ : — Սեքենային շարժիչ զօրութիւնը ջրին վազուածքը չէ , հապա ջրին ճնշումն է . այսինքն որովհետեւ 32 ոտնաչափ բարձրութեւ ջրին սիւնակին ճնշումը հաւասար է ամբողջ մթնոլորտի մը ճնշմանը , հեղինակը մտածեր է որ ջրին սիւնակը թէ որ 60 մեթր բարձրացնելու ըլլայ , անոր տուած ճնշումը հինգ կամ վեց մթնոլորտի ծանրութեան կը հաւասարի , աս զօրութիւնը 'ի գործ դնելու ըլլայ՝ մեքենայ մը շարժելու նէ , մեքենան մէկ ժամու մէջ 44 քիլոմեթր տեղ կրնայ վազել : Ուստի մտածեց որ երկրէ ճամբուն երկայնութեանը վրայ շինուին ջրի զանազան ընդունարաններ՝ 60 մեթր բարձրութեամբ , և ան ջուրը խողովակներով հաղորդուի շարժիչ մեքենային : Լս բանիս

գործածութիւնը որչափ ալ դժուարին երևնայ , հեղինակը ամենայն վստահութեամբ կը խոստանայ որ չէ թէ միայն կը յաջողի , հապա նաև գործածութիւնն ու ծախքն ալ հասարակ շոգեկառքերէն անհամեմատ կերպով աւելի շահաւոր կ'ըլլայ :

Սեծ դիտարկ :

ՈՒՍ կոմսը Լոնդոնի մէջ հայեւադիտակ մը շինել տուաւ որ միայն հայլին ծանրութիւնն է 1015 քիլոկրամ . խողովակին մէջի տրամագիծն է 2 մեթր ու 40 հարիւրամեթր . խողովակին երկայնութիւնը 23,50 : Լոն խողովակը հաստ տախտակներէ շինած է՝ երկաթէ շրջանակներով կապուած , և բոլորը մէկէն հաստաւ տուն ծխնիներու վրայ կը պտրտի : Լս հսկայաձև դիտակը չկրնար երկրն քին ամէն դին դառնալ , հապա հազիւ թէ միջօրէին երկու կողմը եօթնական աստիճան . անոր համար երկու հաստատուն պատերու մէջ կախուած է աս դիտակը , ու մեծամեծ անիւներով ամէն մէկ վայրկեանին յարմար հորիզոնական շարժում կ'առնէ միջօրէականին վրայ . հակաքարշ ծանրոցներով ալ դիւրաւ կ'ելլէ ու կ'իջնայ՝ ինչպէս որ դիտողը ուզէ :

ԲՆԱԿԱՆ ՊԵՏՄՈՒԹԻՒՆ

Փարսանի հոնէ :

ԼԵՂՈՍԻ կոկորդիլոսին մասնաւոր թշնամին մէկ պզտի կենդանի մըն է որ Հիլոս կամ Փարաւոնի մուկ կ'ըսուի : Լեւորդապաշտ Լգիպտացիները կոկորդիլոսը աստուծոյ տեղ դրած կը պաշտէին . անոր նուիրած էին Լքսինոյէ քաղաքը , ու սատակը իրենց թագաւորներուն գերեզմանին